

Projektbeskrivning

Projektnamn **Att visa en kyrka - en svensk kyrkopedagogik**

Organisatorisk enhet Munkfors kyrkliga samfällighet

Projektledare Thomas Pfitzinger-Drewes

Projektbeställare Urban Wennerström

Datum 16 januari 2009

Utgåva 1

Innehåll

1	BAKGRUND, OMVÄRLDSBESKRIVNING	3
2	PROJEKTETS ARENA	3
2.1	Effektmål	4
2.2	Projektmål	5
2.2.1	<i>Huvudmål</i>	5
2.2.2	<i>Delmål</i>	5
2.2.3	<i>Angränsningar</i>	5
2.3	Tilldelade ramar	5
2.3.1	<i>Tidsram, start och sluttidpunkt</i>	5
2.3.2	<i>Ram för personella och övriga resurser</i>	5
2.3.3	<i>Kostnadsram</i>	6
2.4	Projekt triangeln	6
3	VISUALISERING	6
4	PROJEKTORGANISATION	7
5	KOMMUNIKATION	8
5.1	Möten och kommunikationsrutiner	8
5.2	Projektdokument	8
6	LEVERANS OCH ÖVERLÄMNING VID PROJEKTSLOT	8
6.1	Leverans till kund	8
6.2	Åtgärder för kvalitetssäkring av leveransen	8
6.3	Överlämning till intern mottagare	8
7	TIDPLANERING	8
7.1	Tidplaner	9
7.2	Milstolpar	9
8	RESURSPLANERING	10
8.1	Personella resurser	10
8.2	Övriga resurser	10
8.3	Ekonomi	10
9	RISKER OCH MÖJLIGHETER	10
9.1	Riskanalys	10
9.2	Möjlighetsanalys med åtgärder (Intressentanalys)	11
10	PROCESSUTVÄRDERING	12
	SKRIVEN AV SÖREN DALEVI OCH CHRISTINA OSBECK	
11	BUDGET	14

1 BAKGRUND, OMVÄRLDSBESKRIVNING

Kyrkorummet är det mest självklara och minst omstridda kännetecknet för Svenska kyrkan. Kyrkorummet har även för sekulariserade människor, för människor med annan tro och för offentligheten, för kommun och skola, en viktig och positiv betydelse. Även många människor utan kyrklig bakgrund kan uppleva ett besök i kyrkan som en religiös erfarenhet, där rummet skapar nyfikenhet och inbjuder till en inre resa. Kyrkorummet blir en ort, där frågor efter mening och mål, efter autentiska vittnen från andra tider och efter alternativa möjligheter att gestalta livet har en självklar plats. Kyrkobyggnaden står som en traditionsbevarande symbol i samhället, ofta också som ett integrativt centrum för en ort eller stad.

Det finns många skäl för en lärare att besöka kyrkan i hembygden med sina elever i ramen för religionsundervisning eller under temat ”min hembygd” i andra ämnen. Ofta handlar besöket om att kyrkorummets och den kristna symbolikens betydelse ska förmedlas genom en sakkunnig person, ibland en präst eller en annan anställd i församlingen, som guidar genom kyrkan.

Kyrkobesöken av eleverna är en viktig och självklar mötesplats mellan skola och kyrka. Ändå är det så att båda parter ofta går på ”hal is” i detta möte. Frågan är på vilken arena man befinner sig – skolans eller kyrkans? Från skolans sida är man rädd för att kyrkan skulle kunna ”smygmissionera” och förleda barnen till religiösa handlingar. Detta skulle kränka barnens integritet och skolans neutralitet och därmed strida mot skollagen. Från kyrkans sida är man rädd för att ”sälja sin själ” om man i kyrkan inte får prata om Gud, Jesus och tron, varken får be eller välsigna. Förställningar om vad det är och vad det innebär att visa en kyrka för barn kan gå långt isär. Denna osäkerhet leder till att samarbeten mellan skolan och kyrkan till en stor del blir beroende av den enskilde rektorns och kyrkoherdens inställningar och ser därmed väldigt olika ut: Allt kan förekomma, från att man firar en regelrätt gudstjänst med eleven till att inte prästen utan hembygdsföreningen får genomföra kyrkoguidningar för att undvika religiös påverkan.

2 PROJEKTETS ARENA

Projektets grundfråga

Projektets arena befinner sig i gränsområdet mellan skola och kyrka. Grundfrågan för projektet är: *Hur kan man meningsfullt förmedla kyrkobyggnadens och symbolernas innebörd i en sekulär kontext?*

Ska eleven genom ett besök i kyrkorummet få information om rena fakta? I så fall skulle det kanske räcka med att en expert delar med sig av sin egen kunskap till barnen.

Ska eleven genom ett besök i kyrkan däremot få förståelse för kyrkobyggnadens betydelse och de kristna symbolernas innebörd, ska eleven samtidigt få kunskap om den kristna religionens väsen, då är ren faktaförmedling från expert till barn ingen lämplig pedagogisk metod. Vill man komma ännu djupare och ge eleven möjlighet att reflektera sina egna övertygelser, sin egen andlighet på bakgrund av den kristna religionens tradition och dess traditionella uttrycksformer, då bör man använda sig av metoder, som ger möjlighet till detta.

För att förstå innebörden av religiösa symboler och ”heliga rum” räcker det nämligen inte att bara veta om deras ålder, härkomst och teoretiska betydelse. Det krävs erfarenhet, upplevelse, berättelse, känslomässig och praktisk delaktighet för att förmedla förståelse och kunskap om en religion, som lever i dessa former och i dessa rum.

Ett meningsfullt kyrkobesök av skolan borde mera syfta på att förmedla upplevelser och inbjuda till reflektion än på att bara lära ut fakta.

Ett citat från skolverkets hemsida visar att även skolan har förstått att en förståelse av religion är annorlunda än vetenskap om religion. En förståelse av religion fordrar både erfarenheter och upplevelse, att man ”tar del av olika religiösa uttryck”.

Hur levandegörs kunskapsområdet Tro och tradition?

I en västerländsk kontext handlar tro och tradition mycket om innehåll. Det är viktigt att hålla reda på vad man tror på osv. I en världsvid kontext handlar tro och tradition mer om vad man gör och hur man förhåller sig till sin tro och tradition. Detta medför att man inte kan få en förståelse för religioner och traditioner om man bara lär sig dess innehåll. Tron och traditionernas uttryckssätt är minst lika viktiga för att nå kunskap om dem. I kursplanerna betonas numera vikten av att ta del av olika religiösa uttryck i form av musik, konst, rytm, rörelse mm. Frågan blir då var gränsen går mellan att "ta del av" och "delta i" och att "utöva". Många lärare är rädda för att komma nära gränsen som skulle kunna uppfattas som ett utövande av religion. (Ur "Bedömningsexempel religionskunskap årskurs 9 – 19.8.2004; S.4")

För att ett kyrkobesök verkligen ska leda till en förståelse av religion som inte kränker skolans neutralitet behövs redskap i teori och praktik som markerar gränsen och skiljer mellan ”tar del av”, ”deltar i” och ”utövar”.

Hur kan man beskriva den pedagogiska basen på vilken skolan och kyrkan kan mötas? Med vilka didaktiska metoder kan man visa en kyrka och de kristna symbolerna så att det leder till en djupare förståelse av kyrkobyggnadens och symbolikens innebörd och inbjuder till reflektion utan att barnens integritet eller skolans neutralitet kränks?

Sedan 15 år tillbaka har man i Tyskland utarbetat och prövat en pedagogisk teori och metodik kring kyrkorummet, ”Kirchenpädagogik”. Helhetssyn och erfarenhetsdimension är här utgångspunkter för en genomtänkt metodik, som bottnar i en fenomenologisk pedagogisk grundsyn och knyter an till det som har utvecklats på andra ställen som ”Museumspädagogik”. Också där har man sedan länge förstått att man bör skapa möjligheter för att besökaren ska kunna göra egna erfarenheter och få egna upplevelser för att förmedla kunskap.

Den tyska kyrkopedagogiken vill enligt egen definition öppna kyrkorummet för människor med vilken religiös bakgrund som helst. Målet är en personlig helhetlig upplevelse av kyrkorummet. Innebörden av rummet och symbolerna ska förmedlas för huvud, hjärta och kropp. En förståelse för den andliga dimensionen av verkligheten ska möjliggöras, även för icke kristna, ateister eller andra religioners troende. De ska kunna uppleva rummet som en plats där de kan hitta sig själva, sätta sig själva i relation till andra och till symbolikens värld.

Projektets grundidé

Projektets grundidé är att undersöka, hur man kan ”översätta” teorier, metoder och erfarenheter i den tyska ”Kirchenpädagogik” till en svensk kontext.

Projektledaren ska i detta syfte samarbeta med skolan i Munkfors, skolverket och Karlstad universitet och utveckla konkreta former för kyrkoguidningar. Projektledaren ska bygga ett samarbete med andra församlingar i stiftet genom att utbilda personer från andra församlingar i att visa kyrkan på det ovannämnda viset, för att sprida kunskap om detta arbetssätt i stiftets församlingar.

2.1 Effektmål

Genom att pröva och implementera en gemensam pedagogisk bas för kyrkovisningar, som skolan och kyrkan kan bygga sitt samarbete på, ska projektet bidra till ett fördjupat förtroende mellan skolan i Munkfors kommun och Munkfors Pastorat, och ut över det i ska projekt vara ett bidrag till att utveckla samarbetet mellan skolan och Svenska kyrkan i Karlstad Stift och Svenska kyrkan i helhet. Projektet ska därmed också bidra till att kunskapen om den kristna religionen ska växa bland eleverna.

2.2 Projektmål

2.2.1 Huvudmål

Projektets mål är att, med stöd av den tyska "Kirchenpädagogik", utarbeta, pröva och implementera en pedagogik och en didaktik, som syftar till att barnen kan få förståelse för kyrkorummet och de traditionella kristna symbolerna och därmed kunskap om den kristna religionens innebörd. Detta ska kallas "kyrkopedagogik" (tillfälligt arbetsbegrepp) och ska vara en bas där skolan och kyrkan kan mötas i samarbete.

2.2.2 Delmål

- Vi ska bygga ett exemplariskt samarbete med skolan i Munkfors.
- Vi ska skapa en skriftlig handledning för en svensk kyrkopedagogik, som är beprövad i samarbetet med skolan i Munkfors, godkänd av skolverket som underlag för upplevelsebaserade visningar av kyrkorummet och bekant bland församlingarna i Karlstad stift.
- Vi ska utveckla en utbildning i "Kyrkopedagogik" för anställda och frivilliga, som vill genomföra kyrkopedagogiska guidningar i sina hemförsamlingar.

2.2.3 Avgränsningar

Kyrkopedagogiken i Tyskland har utvecklat en stor bredd av olika användningar och har fått olika utformningar, där målgruppen kan variera mellan vuxna och barn, församlingsverksamhet, skolsamarbete eller turistverksamhet. Projektet ska fokusera på kyrkovisningar för skolbarn.

Den grundläggande pedagogiken är principiell inte begränsad till visningar av kristna kyrkor, utan kan ses som ett försök att formulera en pedagogik, som frågar efter hur barn kan få en förståelse och kännedom av vilken religion som helst genom att få förståelse för "det heliga rummet" och de "heliga symbolerna" som uttrycker religionens liv. Projektet ska fokusera på Svenska kyrkans kyrkor.

Projektets praktiska del, genomförandet av kyrkovisningar, kontaktskapande mellan församlingar och skolan är lokalt begränsad till Munkfors. Utbildningar riktar sig i första hand till församlingar i Karlstad stift. Bara i undantagsfall ska vi själva arbeta med guidningar i andra församlingar.

2.3 Tilldelade ramar

2.3.1 Tidsram, start och sluttidpunkt

Projektet ska starta 1.01.2009 och avslutas 30.06.2011

2.3.2 Ram för personella och övriga resurser

Kyrkoherde Thomas Pfitzinger-Drewes ska vara *projektledare*, som utöver ledningsuppgifterna också själv är aktiv i vissa delar av projektet. Han ansvarar för den centrala teoriutformningen och kontakterna till Tyskland. Han ska skapa nätverk med skolan i Munkfors och församlingarna i Karlstad Stift, med skolverket och universitet.

En *medarbetare*, församlingsassistent Gunilla Berglund ska genomföra kyrkopedagogiska aktiviteter i Munkfors och utveckla samarbetet med skolorna, samt medarbeta i utbildningarna.

Karlstad universitet genomför en parallell processutvärdering – se bifogad beskrivning.

2.3.3 *Kostnadsram*

Projektet beräknas kosta 1,83 milj. kronor och finansieras enligt budget med 1,46 milj. kronor genom kyrkostyrelsens riktade utvecklingsstöd och 370t kr egeninsats av Munkfors kyrkliga samfällighet.

2.4 **Projekt triangeln**

Vikten av att a) nå en hög kvalitet i projektmålet, b) hålla sig till tidplanen, c) hålla sig inom projektet till de angivna resurserna.

- a) Att nå en hög kvalitet i målsättningen inom de givna ramarna är av högsta prioritet. Om det visar sig att en modifikation av delmålen skulle leda till en kvalitetsförbättring är det möjligt att ändra dem.
- b) En förlängning av projekttiden i helheten är inte möjlig. Skulle det visa sig att det behövs mer tid för att nå en högre kvalitet är förskjutningar inom tidsplanen möjliga.
- c) Det finns ingen möjlighet att öka kostnadsramen, som är angiven i projektplanen. En omfördelning av resurserna i syfte att nå en högre kvalitet är möjlig.

3 **VISUALISERING**

En visualisering av det som kan ske i samband av en kyrkopedagogisk guidning:

En grupp barn hälsas välkommen av en kyrkoguide vid kyrkdörren för att få en kyrkovisning. Det är en skolklass, som tillsammans med sin lärare genomför ett projekt i religionsundervisning. Kyrkobesöket av denna skolklass är ingen isolerad händelse, utan hör till standarden i religionsundervisningen under projekttiden för alla klasser i Munkfors skolorna. Förr hade barnen följt guiden på en genomgång genom kyrkan eller gjort en tipspromenad och på vägen fått mycket information kring kyrkan, byggnaden och de föremål och symboler, som finns där: När kyrkan byggdes, vem som initierade bygget, vilka betydelse symbolerna har, historiska, kulturhistoriska, teologiska och andra fakta hade varit centrum av guidningen och målet hade varit att barnen ska få så mycket information, som möjligt.

Men idag ser kyrkoguidningen annorlunda ut. Det blir en spännande och ovanlig guidning, med många aktiviteter och upplevelser. Guidningen går i första hand inte ut på att förmedla information, utan målet är att skapa ett personligt möte mellan besökarna och rummet, en upplevelse av symboliken. Rummets och symbolikens egen kraft och andliga dimension ska barnen upptäcka och förnimma. Den **svenska Kyrkopedagogiken** utarbetar fler och fler metoder och teorier kring kyrkorummets och symbolikens kraft för att vara förmedlare av tradition och kunskap om kristendomen.

Guiden har gått en utbildning i kyrkopedagogik och kan använda sig av många olika metoder:

Kanske har han en korg i handen, täckt med en duk, så att barnen inte kan se innehållet. Efter att ha delat upp gruppen i par får en i varje par känna efter vad som finns i korgen och sedan försiktigt ta en sak ur korgen. – Det finns små stenar, träbitar, dukbitar, bivax, spikar, vatten och annat. ”Vad finns det för samband mellan småsakerna ur korgen och kyrkan? – Fundera, gissa, hitta på något.” uppmuntrar han gruppen. Paren går runt i kyrkan, letar, funderar och samtalar om vilket samband med kyrkorummet som just deras grej skulle kunna ha. Efter att alla fått berätta sitt, lägger de sina material på golvet mitt i koret, där de hela tiden ligger kvar. .

Eller han delar ut en ”Upptäckare – blankett” med frågor som främjar en subjektiv tillgång till kyrkan, först utifrån och sedan inifrån kyrkorummet.

Svenska kyrkan

Eller barnen får gå runt med bindlar framför ögonen och uppleva kyrkan genom beröringssinne. Eller de får hitta sina älsklingsplatser, eller mäta kyrkans höjd med en gasballong.

Eller han delar ut träbitar och skickar runt barnen i kyrkan med uppgiften att med träbiten markera ett ställe som de tycker är märkligt, intressant, konstigt på något vis. När alla träbitarna ligger fördelade i kyrkan börjar hela gruppen gå från en bit till den nästa och ställa sina frågor. Svaren hittas tillsammans, med hjälp av ”experten” – så skapar barnen sin egen guidning efter sina egna frågor och intressen.

Troligen skulle alla kunna få måla, bygga, eller pröva att läsa från predikostolen, sjunga eller vara tysta och tända ljus eller lyssna på musik.

Innan avskedet skulle han kanske samla gruppen till en enkel måltid med frukt och bröd som så avslutar kyrkovisningen med upplevelsen av gemenskap.

Den grundläggande didaktiken har tre steg:

- **Att se** – är första steget. Innan barnen konfronteras med tydningar eller interpretationer ska de uppleva kyrkan förutsättningslöst med alla sinnen. Det handlar om att upptäcka det som är i bakgrunden av varje barns egna livsvärden.
- **Att tyda** – är andra steget. Gemensamt letas efter sambanden mellan det som man såg, och de bibliska berättelser eller de traditionella tolkningar som kan ligga i ursprungen. På det viset skapas kunskap om hur tron kan få uttryck i den kristna religionen.
- **Att gestalta** – är tredje steget. Här kan deltagarna använda, bruka, testa symboler eller gestalta någonting kring det som man såg och hörde. Man använder sig av alla möjliga åldersanpassade praktiska metoder.

All detta sker i samarbete med skolan och det finns en bärande överensstämmelse om det, vad det innebär att visa en kyrka.

4 PROJEKTORGANISATION

Styrgrupp:

- Urban Wennerström (beställare, vice ordförande i kyrkonämnden)
- Katarina Skagerstrand (ledamot Ransäters kyrkoråd)
- Ann-Britt Säfström (ledamot Munkfors kyrkoråd)

Referensnätverk:

- Karlstad Stifts stiftskansli, Hanna Wessmark och Katarina Claesson
- Skolan i Munkfors – Två kontaktlärare är utsedda, som ska få möjlighet att delta i alla projektaktiviteter
- Universitetet i Karlstad, som utöver sin utvärderingsfunktion står till förfogande som sakkunnig resurs, Christina Osbeck, lektor i religionsdidaktik, och Sören Dalevi, kaplan på Geijerskolan, doktorerad i religionspedagogik.
- Kontaktperson på kyrkokansliet i Uppsala för projektet

Kund: Munkfors kyrkliga samfällighet

Projektledare: Thomas Pfitzinger-Drewes, kyrkoherde i Munkfors kyrkliga samfällighet

Projektmedarbetare: Gunilla Berglund, församlingsassistent i Munkfors kyrkliga samfällighet

Resursansvarig är beställaren, Urban Wennerström.

5 KOMMUNIKATION

5.1 Möten och kommunikationsrutiner

- Styrgruppmöten i samband med milstolparna.
- Regelbundna möten i projektgruppen (minst varannan vecka)
- Möten i olika grupperingar med resurspersoner efter behov.
- Ständig kontakt med kontaktlärarna, som i sin tur håller kontakt till sina respektive skolor.
- Terminsvis samtal med rektorerna.
- Kontakt med Universitetet i utvärderingssyfte enligt utvärderingsplanen, se punkt 10.
- Kontakt till media för att göra projektet bekant.
- Kontakt med församlingarna i stiftet för att sprida kunskap kring projektet och skapa intresse för utbildningarna.

5.2 Projektdokument

- Ansökan
- Projektbeskrivning
- Statusrapporter
- Utvärderingar
- Texter: Artikel,Handledning, Utbildningsmall
- Slutrapport

Alla dokument finns tillgängliga på expeditionen i Munkfors, några också på Svenska kyrkans webbplats.

6 LEVERANS OCH ÖVERLÄMNING VID PROJEKTSLOT

6.1 Leverans till kund

Det ska levereras en skriven handledning om ”svensk kyrkopedagogik”, som bygger på tyska teorier, på erfarenheter av egna guidningar i pastoratets båda kyrkor, erfarenheter från utbildningar av kyrkopedagogiska guider och processutvärderingen.

6.2 Åtgärder för kvalitetssäkring av leveransen

Karlstads Universitet genomför en processutvärdering parallellt till projektet, om allt, som rör de praktiska guidningarna, förberedelserna och skapande av handledningen. Den utvärderingen innebär ett antal rapporter som feedback och kvalitetssäkring. Se punkt 10.

När det gäller utbildningar och eventuellt arbete i andra församlingar sker kvalitetssäkringen genom utvärderingar av deltagarna i dessa verksamheter.

6.3 Överlämning till intern mottagare

Leveransen ska mottagas av projektbeställaren. Kyrkorådet och kyrkoherden i den nybildade församlingen Munkfors-Ransäter (fr.o.m. 10-01-01) är ansvarig för att implementera projektets leverans in i den linjära verksamheten efter avslutning av projektet.

7 TIDPLANERING

7.1 Tidplaner

Fas 1: Vårtermin 2009 / Sommar 2009

- Tyska teoribildningar och erfarenheter ska siktas och undersökas på sin relevans för svenska förhållanden. Vi bjuder in en tysk "Kirchenpädagoge" till kurs, åker själva till Tyskland och möter där olika människor som jobbar med "Kirchenpädagogik". Vi läser och lyssnar.
- Kontakten med skolan i Munkfors utvecklas genom att lärarna informeras.
- Vi genomför några få guidningar med kyrkopedagogiska metoder under våren.
- Kontakt tas med Skolverket och relation skapas.
- Under sommaren skapas ett första utkast av en teori och metodik i kyrkopedagogik som arbetsmaterial. Detta sker med hänsyn till den svenska skolpedagogiken och det speciellt höga kravet på neutralitet i skolan.

Fas 2 hösttermin 2009

- Vi bjuder in alla klasser i skolorna i Munkfors (årskurs 1-9) till 2 kyrkovisningar i våra båda kyrkor. Det betyder att vi kommer ha upp till 44 guidningar med olika åldersgrupper. Dessa guidningar ska utvärderas genom universitetet och erfarenheter och lärdomar ska sedan ingå i den skrivna handledningen (slutleverans).
- Vi informerar om projektet och bjuder in till utbildningar i kyrkopedagogik för anställda och lekmän under våren i Karlstad stift.

Fas 3: vårtermin 2010 / sommar 2010

- Vi fortsätter och avslutar guidningarna för Munkforsskolorna.
- Vi genomför utbildningar för anställda och lekmän i stiftets församlingar. De utbildade ska få möjlighet att genomföra kyrkopedagogiska kyrkovisningar i sina respektive hemförsamlingar. Vi assisterar om så önskas och om det anses nödvändigt.
- Parallellt reviderar vi teorin och metodiken i den preliminära handledningen med hänsyn till de samlade erfarenheterna och presenterar en slutgiltig "handbok/handledning för kyrkopedagogik" (arbetstitel).

Fas 4: hösttermin 2010

- Vi fortsätter och avslutar utbildningarna.
- Handledningen färdigställs och trycks.

Fas 5: vårtermin 2011

- Vi genomför en avslutande konferens med arbetstema "En svensk kyrkopedagogik – att visa en kyrka" (Arbetstitel), där handledningen presenteras och olika seminarier hålls.
- Projektet avslutas

7.2 Milstolpar

✓ Kurs ”Kyrkopedagogik” av tysk expert i Munkfors klar	28 feb 09
✓ Studieresa till Tyskland genomförd	15 april 09
✓ Första guidningar klara	15 juni 09
✓ Utkast för handledning klar	30 sep 09
✓ Minst 30 guidningar genomförda	15 dec 09
✓ Minst 4 utbildningar genomförda	30 maj 10
✓ Boken klar för korrektur	30 nov 10
✓ Konferens avslutad	30 maj 11

Ansvarig är projektledaren.

8 RESURSPLANERING

8.1 Personella resurser

- Projektledare är Thomas Pfitzinger-Drewes, kyrkoherde i Munkfors kyrkliga samfällighet – (01.01.2009-31.12.2010: 30 % tjänst/01.01.2011-30.6.2011: 15 % tjänst).
- Projektmedarbetare Gunilla Berglund (01.01.2009-31.12.2010: 30 % tjänst/01.01.2011-30.6.2011: 10 % tjänst).
- Två medarbetare från Karlstad Universitet, Christina Osbeck och Sören Dalevi, är enligt avtalet ansvariga för projektutvärdering.

8.2 Övriga resurser

Projektet använder sig av de logistiska resurser som Munkfors Pastorat har till förfogande. Ett samarbete med Sensus studieförbund ska inledas.

8.3 Ekonomi

Se punkt 11. Budget

9 RISKER OCH MÖJLIGHETER

9.1 Riskanalys

1. *Skolan i Munkfors ställer inte upp för ett samarbete på ledningsnivå eller bland lärarna.*
Risken är att skolan i Munkfors inte ställer upp på samarbete. Risken minimeras genom att vi försäkrat oss om skolans vilja att samarbeta på ledningsnivå innan projektet började.
Risken att lärarna inte stödjer samarbetet minskas genom att skapa ett klimat som främjar förtroende och intresse genom delaktighet och öppenhet.
2. *Föräldrar till skolbarnen anser att guidningarna kränka deras barns integritet.*
Risken att föräldrar ser negativ på ett kyrkobesök av barnen kan minimeras genom Information om projektets innehåll och mål.
3. *Skolverket utlåtande om den kyrkopedagogiska handledningen är negativ.*
Risken att Skolverket inte yttra sig positiv om handledningen som mall för kyrkovisningar minskas genom att i ett tidigt skede koppla in det i processen.

4. *Tyska kyrkopedagogiken visar sig inte vara kompatibel med svenska förhållanden.*
Visar det sig att den tyska "Kirchenpädagogik" inte är kompatibel, så blir utmaningen att utveckla något eget utifrån denna insikt.
5. *Guidningarnas genomförande underkänns.*
För att undvika att guidningarna underkänns i sin kvalitet av eleverna eller lärarna, bör vi se till att få en god egen utbildning och förbli lärande själva under hela projektperioden. Universitetets processutvärdering är ett verktyg till att utvecklas och lära sig .
6. *Församlingar i Karlstads stift har inget intresse i utbildningarna.*
Risken att församlingar i stiftet inte har intresse av att skicka folk på utbildningar minskas genom en offensiv strategi i reklam och information om projektet.

9.2 Möjlighetsanalys med åtgärder (Intressentanalys)

Projektet bygger på samarbete mellan olika parter med möjligheter som ligger på olika plan. Därför analyseras möjligheterna för alla aktiva parter i projektet:

- **Munkfors kyrkliga samfällighet:**
Möjlighet: Vi kan utveckla ett varaktigt samarbete med skolan i första hand kring religionsundervisning, men även på andra plan.
Åtgärd: Det krävs att även under projektet hålla en tät kontakt till den linjära verksamheten. Det ska ske genom information till förtroendevalda och personal, genom att projektets medarbetare är rekryterade ur församlingens personal. Dessutom kan man i den linjära verksamheten låta sig inspireras av kyrkopedagogiska metoder och teorier i arbete med andra målgrupper, som konfirmander eller turister.
- **Skolan i Munkfors**
Möjlighet: Projektet kan leda till att skolan även i framtiden kan använda sig av kyrkans resurser och på det viset öka kvaliteten i religionsundervisningen.
Åtgärd: Det krävs att projektmedarbetarna utvecklar en hög kompetens och är samarbetsvilliga samt bjuder in till delaktighet under hela projekttiden för att skapa förtroende.
- **Karlstad Stift**
Möjlighet: Projektet kan få en stark spridning bland församlingarna i stiftet, där man kan få lära känna nya arbetsformer som inspirerar och underlättar samarbetet med skolorna på plats. Projektet kan leda till att kyrkopedagogik sprider sig som metod och förhållningsätt in i andra verksamheter och arbeten med andra målgrupper.
Åtgärd Det är viktigt att vi informerar bra och värvar tidigt och intensivt för det arbete som görs.
- **Skolverket**
Möjlighet: Det finns en möjlighet att projektet bidrar till tydlighet i den kontroversiella frågan, om vad som är tillåtet i samarbetet mellan skola och kyrka. Dessutom borde det ligga i skolverkets intresse att öka den pedagogiska kvaliteten i läroämnet religion.
Åtgärd: Skolverket bör vara informerad och delaktig i tidigt skede. Projektmedarbetarens kompetens är viktig i detta samarbete.
Möjlighet: Projektet är i princip inte begränsat till kristna kyrkor. Projektets grundläggande idé är användbar även i andra religiösa rum, där andra religioner gestaltar sin respektive tro, som moskéer, synagogor eller tempel,

Svenska kyrkan

självlklart även andra kristna kyrkor, som katolska eller missionshus. En utvidgning från kyrkopedagogik till en ”pedagogik av det heliga rummet” skulle ännu mer kunna bidra till tydlighet och avgränsning mellan ”ta del av” och ”utöva” religion.

Åtgärd: Det är tänkbart att projektet efter möjlighet och utan att tappa fokus på den Svenska kyrkans kyrkobyggnader tar kontakt med andra kristna konfessioner och andra religioner för att söka en gemensam pedagogisk grundsyn i denna fråga.

- **Universitetet**

Möjlighet: Samarbetet med projektet ger en exemplarisk användning av den fenomenologiska religionspedagogiken i konkret samband.

Åtgärd: Vi ska hålla tät kontakt under hela projektet och ta vara på de utvärderingsrapporter som levereras.

- **Svenska kyrkan**

Möjlighet: Projektet kan bidra till att inspirera samarbetet med skolorna i landet.

Åtgärd: Det är viktigt att använder sig av alla möjliga informationskanaler och att skapa kontakt till andra skola-kyrka organisationer i Svenska kyrkan.

10 PROCESSUTVÄRDERING

Skriven av Sören Dalevi och Christina Osbeck

Metod: Processutvärdering

Tid: januari 2009-juni 2011, totalt 2 år och 6 månader.

Fas 1: Januari 2009-juni 2009. Projektet startar med internutbildning och besök i Hannover. Testguidning utförs på några få klasser. Vi (Christina Osbeck och Sören Dalevi) är med som observatörer och vi utarbetar i samverkan med projektledningen ytterligare lämpligt utvärderingsmaterial för skolelever/personal/guider. Såväl intervjumaterial som enkätmaterial kan komma ifråga. Vi gör efter denna fas en kortare arbetsrapport, som vi rapporterar till projektledaren (Thomas).

Fas 2: Sommaren 2009. Thomas gör teoritext. Vi ger respons på den, och ger förslag till kompletteringar. Innehåller texten de delar den bör innehålla?

Fas 3: Hösten 2009. Guidningarna börjar på allvar. Från vår sida görs observationer av vissa klasser samt ytterligare utvärderingsmaterial samlas in. Såväl intervjuer, av ett begränsat antal elever, som enkäter till ett större antal elever kan genomföras. Hur många elever som kan bli tillfrågade med hjälp av enkät är beroende av hur insamlingen sker. Då Thomas lovat lösa detta genom en webbenkät är det fullt möjligt att göra en totalundersökning. Efter fas 3 gör vi en kortare arbetsrapport med fokus på genomförande, lärande och brukarrecension av kyrkopedagogik.

Fas 4: Folder utformas, utifrån de gjorda erfarenheterna. Denna folder sprids under våren 2010, och någon/några församlingar i Karlstads stift går med i projektet. Vi gör en kortare arbetsrapport med fokus på foldern och dess mottagande.

Fas 5: Författande av utvärderingsrapport gällande projektet som helhet. Utvärderingen presenteras i samband med en konferens 2011.

Denna processutvärdering innebär 4 kortare feed-back i form av arbetsrapporter (efter fas 1, 2, 3 och 4), samt en större, total rapport efter fas 5.

Svenska kyrkan

Fördelen med processutvärdering är att utvärderingsresultaten kan arbetas in i projektet under dess gång, och på så sätt bidra till projektets förbättringsarbete. Den slutgiltiga arbetsrapporten har också den fördelen att den följer projektet under hela dess gång, från januari 2009 till sommaren 2011.

Vi beräknar från vår sida en total arbetsinsats under dessa två och ett halvt år på drygt 6 månader, vilket innebär ca 3 månader per person under hela denna tidsperiod. Totalt innebär det, inklusive sociala avgifter samt de avgifter som Karlstads universitet lägger på, en lönekostnad på ca 400 000:-. Till detta kommer utgifter för resor, litteratur, upptryckning av utvärderingsrapporten och liknande, som inte är inräknade i summan.

11 BUDGET

Utgifter

Personal

se projektbeskrivning Punkt 7	Ledning		Medarbetare		tid
Fas 1 - Fas 4	30%	487872	40%	295680	24 mån
Fas 5	30%	121968	20%	36960	6 mån
		609840		332640	
Summa		942480			

Verksamhetskostnader

Universitet	400000	
Utbildning genom tysk expert	35000	
Resa Tyskland	120000	
Handledning/bok	40000	tryck
Material (litteratur / reklamtryck / osv.)	69200	litteratur/reklam
Bokföring, redovisning, revision	54000	
Logistik	70000	(telefon, användning av datorer, kopiator, fastigheter, övriga personalkostnader som vaktmästare, sekreterare)
Konferens	100000	
Summa	888200	

Summa utgifter: 1830680

Intäkter

Pastoratets egenandel

Projektledning	40%	243940
Bokföring / redovisning	100%	54000
logistiska resurser	100%	70000
		<u>367940</u>

Bidrag från Kyrkostyrelsen 1462740

Summa intäkter 1830680

Svenska kyrkan

Projektplan för projektet

”Att visa en kyrka - en svensk kyrkopedagogik”

Munkfors, 16 januari 2009

Urban Wennerström,
viceordförande kyrkonämnden / beställare

Thomas Pfitzinger-Drewes,
kyrkoherde / projektledare